

Nieuwe ontdekkingen voor de kust van Egypte

De Romeinse historicus Strabo beschrijft in zijn geografie (8:63) een bloeiende havenstad aan de monding van de Nijl. In die stad, die hij Thonis noemt, stond een onder meer een grote tempel van Amon en er werden, aldus Strabo, 'goederen uit de hele wereld aangevoerd'. Ook bij Diodorus Siculus is er sprake van een grote havenstad met tempels en paleizen aan de monding van de Nijl. Hij noemt haar Heracleia. Waren dat twee steden of was er sprake van een en dezelfde stad? Maar waar hadden die steden of die stad dan precies gelegen? Tot het jaar 2000 tastte men in het duister. In dat jaar echter ontdekte de beroemde Franse onderwaterarcheoloog Frank Goddio in de baai van Abukir, een baai die ten oosten van het huidige Alexandrië ligt, op 8 kilometer uit de kust en op een diepte van bijna 10 meter, onder een laag sediment van ruim een meter de eerste aanwijzingen van het bestaan van Thonis/Heracleia.

Een van de eerste objecten die hij uit de modderwist op te vissen was namelijk een stèle met een dubbele inscriptie waarop zowel de Egyptische naam Thonis als de Griekse naam Heracleia stond geschreven. Sindsdien heeft het team van Goddio al vele artefacten uit de bodem gehaald, onder andere een levensgroot standbeeld van de god Hapy (de Nijl god).

Tijdens de laatste opgravingscampagne in het najaar van 2023 heeft Goddio op nieuw spectaculaire vondsten gedaan: een standbeeld van Amon en de restanten van een enorme tempelschat bestaande uit gouden en bronzen objecten. Daarnaast heeft Goddio nu ook vrijwel de gehele plattegrond van het antieke Thonis/Heracleia in kaart kunnen brengen.

Thonis/Heracleia had een totale oppervlakte van 4 vierkante kilometer en lag aan een deel zelfs (midden) in de monding van de Canopische tak van de Nijl. De belangrijkste gebouwen, de Amon tempel, de tempel van Isis en de koninklijke verblijven, lagen op afzonderlijke eilanden.

Thonis/Heracleia was, zo staat intussen vast, tot de opkomst van Alexandrië in de 3^e eeuw v. Chr., de grootste en belangrijkste haven van Egypte. Uit het onderzoek van Goddio blijkt dat Thonis/Heracleia een grote kolonie Griekse emigranten huisvestte. Zij hadden zelfs een eigen heiligdom, gewijd aan Aphrodite. Hoewel ze toen al het grootste deel van haar pracht en macht had verloren bleef Thonis/Heracleia bewoond tot in de achtste eeuw van onze jaartelling. Toen verdwenen ook de laatste resten ervan definitief onder water. Oorzaken: dalende bodem, aardbevingen en een catastrofale vloedgolf. De vondsten van Thonis/Heracleia zullen te zien zijn in het archeologische museum van Alexandrië (het voormalige Grieks-Romeins museum). Dit museum (her)opent hopelijk nog dit jaar haar poorten en ook zijn stukken te zien in het nieuwe Grote Egyptische Museum in Caïro. *(Joost Vermeulen)* ◀

▲ Onderwaterarcheoloog Frank Goddio bekijkt onderwater de stèle van Thonis/Heracleion in de baai van Abukir, een ten oosten van het huidige Alexandrië in Egypte. (FOTO: CHRISTOPH GERIGK / FRANK GODDIO / HILTI FOUNDATION)